

* *Mali računar za 1. razred ali oddelek ljudskih šol. To je: Navod, kako naj učitelj prvošolce po pripovedih računati uči.* Spisal Gregor Sommer, c. kr. okrajni šolski ogleda. V Celovcu 1874. Natisnila in založila družba sv. Mohora.

Mična ta knjižica namenjena je našim ljudskim učiteljem kot pripomoček pri prvem podučevanju računstva ter ima to posebno svojstvo, da učence po kratkih in mičnih povesticah, basnih in pravljicah napeljuje do različnih računskih nalog. Povestice so vzete prav iz otroškega življenja ter so posebno pripravne, da učence izpodbujajo k pozornosti in pridnosti. Ako se učitelj po tem navodu ravna, gotovo mu ne bode treba otrok v šoli opominjevati k pozornosti in svariti, kajti otroci bodo radi poslušali mične povestice, iz katerih se igraje uče številiti. — Namen knjižice je v prvi vrsti ta, da se dolgočasno, mehanično štetje odpravi ter zanimivo računati uči, in to je po naših mislih posebno pri prvem računskem poduku neobhodno potrebno. — Knjižica je razdeljena na 11 mesecev, začne se z mesecem novembrom (začetkom šolskega leta) in se konča z mesecem septembrom; tedaj ravno primerno za naše ljudske šole po deželi. Vsak mesec je razdeljen v tedne, da učitelj natanko vé, koliko tvarine naj vzame vsak teden, da bode mogel izhajati s časom, ki mu je odmerjen za obravnavo 1. računice. — Semtertje nahaja se kak slovniški in besedni pogrešek, ki ga pa vsak v slovnici izurjeni učitelj lahko sam popravi. — Živo tedaj priporočamo malega računarja vsem našim ljudskim učiteljem, kateri želé, da bode njih nauk pri računanju mikaven in podučljiv. Knjiga obsega 8 tiskanih pól in velja v tiskarnici družbe sv. Mohora v Celovcu 50 kr., poštne prostane dobi pod križnim ovitkom pa 54 kr.

Deželni zbori.

Deželni zbor Kranjski.

V 4. seji dné 13. t. m. se je dovolil zbolelemu poslancu Pintarju odpust za 10 dni; deželni glavar je naznanil, da se je odsek za pretres postave o ponavljanju šolah konstituiral in dr. Bleiweisa za načelnika, Deschmanna za namestnika, pl. Langerja pa za perovodjo izvolil; dalje je naznanil vladne predloge z načrtom postave o organizaciji občinskega zdravstvenega opravilstva, in dopis c. kr. deželnega predsedstva, po katerem finančni minister v dogovoru z ministrom notranjih opravil pristopa nasvetu deželnega odbora, ki namerava to, da iz deželnih novcev 30 odstotkov od 40 odstotne priklade na vžitnino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesá porabi za to, da se deloma pokrije potrebščina Kranjskega zemljišno-odveznega zaklada za leto 1874. — Finančnemu odseku se izroči dopis Ljubljanskega župana in dotično poročilo deželnega odbora zaradi odstopa nekega kosa deželnega vrta nasproti novi hranilnični hiši v Gradiši, potem prošnja Ide Künlove in Marije Skedlove za podporo, prošnja Kranjskih tehnikov v Gradcu za letno podporo, prošnja Novomeške občine, naj se Novomesto izbere za kmetijsko šolo in prošnja župana v Št. Vidu nad Ljubljano zaradi podpore za napravo dvovozne ceste k postaji Vižmarski. — Gospodarskemu odseku se izroči prošnja občine Struge zaradi podelitve 3 sejmov, deželnemu odboru pa prošnja Poljske in Starovaške občine zaradi dovolitve 122 odstotkov priklada za šolsko stavbo. — Prošnja društva zdravniškega za izboljšanje plače okrajnim kirurgom se dodá gori omenjeni predlogi o organizaciji zdravstvenega opravilstva. — Dr. Bleiweis je izročil sledeči predlog: „C. kr. deželna vlada naj se naprosi,

nujno se obrniti do visokega ministerstva notranjih opravil, naj — glede na korist dežel takraj Litave — resno zahteva od Ogerskega ministerstva, da se nemudoma tudi v deželah Ogerske krone vpelje postava od 29. junija 1868. leta, ki je edina pomoč, da se ondi konec storí pogubni, že čez leto in dan razsajoči goveji kugi, in dežele Avstrijske rešijo vedne nevarnosti in nezmerne škode“. — Ta predlog pride v prihodnji seji v obravnavo. — Volitev Antona viteza Gariboldi-a za deželnega poslanca Idrijskega mesta se je potrdila; potrdil se je proračun zaklada posilne delalnice za leto 1874 (potrebščina 41.158 gold. 63 krajc., dohodki 37.155 gold. 50 kr., primanjka 4003 gold. 13 kr., ki jo bode pokrili deželni zaklad), in proračun bolnišnega, porodnišnega, najdenišnega in norišnega zaklada za leto 1874 (bolnišnega zaklada potrebščina 50.621 gold. 87 kr., dohodki 50.476 gold. 84 kr., primanjka 145 gold. 3 kr.; porodišnega zaklada potrebščina 5364 gold. 20 kr., dohodki 300 gold., primanjka 5064 gold. 20 kr., najdenišnega zaklada potrebščina 39.393 gold. 24 kr., dohodki 3805 gold., primanjka 35.588 gold. 24 kr.; norišnega zaklada potrebščina 13.439 gold. 74 kr., dohodki 1941 gold. 91 kr., primanjka 11.497 gold. 83 kr.). Pri tej priliki je deželni zbor sprejel predlog zaradi sedanji dragini primerne povikšanja bolnišnične takse, in pa drugi predlog, po katerem naj deželni odbor presoja način sedanje pogodbe z usmiljenimi sestrami, ki zaradi dragine prosijo povekšanega povračila. — Potrdil se je potem proračun sadje- in vinorejske šole na Slapu za leto 1873 in 1874 (za leto 1873. potrebščina 11.407 gold. 91 kr., dohodki 8540 gold., primanjka 2867 gold. 91 kr., za leto 1874. potrebščina 5443 gold. 5 kr., dohodki 5420 gold., primanjka 23 gold. 5 kr.). Potrdil se je dalje proračun zakladov Kranjskih ustanov (štifteng) za leto 1874. *) — Prošnja dr. Müllnerja, Glavarjevega zdravnika v Komendi za izboljšanje plače deželni zbor zaradi gori navedene primanjke pri Glavarjevem zakladu ni vslišal. — Potem je deželni zbor potrdil računske sklepe kranjskih ustanovnih zakladov za leto 1872. — Dalje se je potrdil proračun deželno-kulturnega zaklada za leto 1874. (potrebščina 4893 gold. 64 kr., dohodki 945 gold. 89 kr., primanjka 3947 gold. 75 kr.), in sprejel načrt postave o napravi in vzdrževanju dovoznih cest k železničnim postajam. — Vsled dopisa c. kr. deželnega sodišča v Ljubljani je deželni zbor sklenil priporočati, kar same občine želijo in prosijo, naj se davkarska občina Bukovje odloči iz okoliša Senožškega okrajnega sodišča in odkaze pod Postojnsko okrajno sodišče. — Konečno je gospodarski odsek po poročevalcu Murniku predlagal, naj se prošnja občin Žužemberk, Zagrac in Krka za dovolitev mitnice (šrange) na okrajni cesti od Žužemberka do Muljave ne vsliši, ker potreba mitnice ni dokazana, pa se tudi ne vé, na katerem kraju naj bi se pobirala cestnina. Ta predlog dr. Bleiweis spodbija, kazaje, da je prošnja popolnoma upravičena, ako se ozir vzame na uboge občine, ki zavoljo popravljanja ceste, po kateri dan na dan gredo sila težki vozovi Auerspergove fabrike voz za vozom, morajo vedno na cesti biti, polje lastno pa zanemarjati; kdor tako cesto rabi, naj plača nekaj krajcarjev cestnine, da se občinam zljajša breme cestno; menda to ne dela nikomur krivice; vsaj tudi cestna postava od leta 1864 v prvi vrsti pripoznava

*) Ker bi mnogi naši bralci morebiti radi vedeli, kakošne in kolikošne ustanove (štiftenge) imamo na Kranjskem, danes pa nam za ta popis prostora manjka, zato jih naznamo drugi pot. Vred.

potrebo, da se vzdržavanju cest na pomoč pride po mitnicah; žalibog, da vkljub jasnemu §. 8. postave vlada se upira dovoljenju mitnic, čeravno pa država pobira cestnino po vseh svojih cestah; želeti je, da se princip predere, po katerem se mitnice vedno odbijajo; dr. Bleiweis zato nasvetuje, naj prošnja še enkrat na gospodarski odsek nazaj gré, da na tanko prevdari, koliko trpi ta cesta po fabriški vožnji in koliko zavoljo tega trpijo občine, ki jo vzdržavati morajo, ter naj pozvé, kar potrebuje v dokaz potrebe mitnice. — Zdajci se vname živahna razprava. Deschmann kaže na obravnave, po katerih je upati, da se v kratkem napravi druga cesta in potem odpade potreba mitnice. Dr. Suppan je zoper mitnico, pa misli, da bi se po novicestni postavi dala občinam kaka podpora nakloniti, ako je res tako, da fabriški vozovi cesto najbolj kvarijo. Horak dr. Bleiweisov predlog podpira z dostavkom, naj gospodarski odsek to zadevo pretresa s finančnim odsekom vred. Konečno pa predlog dr. Bleiweisa sicer ni obveljal, vendar pa je deželni zbor sklenil, naj se omenjena prošnja po nasvetu dr. Suppana izroči deželnemu odboru, ki naj pretresa, ali ne bi se mogla posebna konkurencija pri tej cesti vpeljati z ozirom na §. 18. nove cestne postave od leta 1873.

O 5. seji dne 16. dne t. m. Deschmann in 14 družnikov (med njimi dr. Zarnik, dr. Razlag in Zagorec) interpelirajo vlado: ali je preiskavala to, da je Vipavski dekan za pogreb dr. Spazzapana odredel cerkvena opravila in kaj je storila vsled tega? C. kr. deželni predsednik grof Auersperg je na to brž odgovoril, da je vladi ta primerljaj popolnoma znan, da pa po postavah nima prav nobenega vzroka, v tej reči postopati in se vtikati v čisto cerkvene zadeve. Debata na to je bila silno viharina. Kramarič kratko pa krepko šiba interpelacijo; Deschmann jo brani, dr. Zarnik še huje beseduje zoper dekana Grabrijana. Dr. Bleiweis kliče liberalni stranki: „wozu der Lärm!“ čemu ta hrup? Mar mislite, da Vam kdo verjame, da Vam gré v resnici za cerkveno opravilo? Saj nočete od cerkve nič vedeti, saj je „Confessionslosigkeit“ Vaše geslo; čemu tedaj se pulite zdaj za cerkvena opravila? Spazzapan sam bi se bil obrnil v trugi, če bi bil vedel, da gredó „farji“ za pogrebom in če bi bil slišal zvenenje; cerkev je spolnila svojo dolžnost, da mrtvemu ni silila, kar živ sam ni hotel; razdražen ni bil zato nihče, kakor edini tisti, ki so razdražbo delali. — Deschmann in dr. Zarnik mu ugovarjata, Horak, korar Kramar in dekan Toman ga pa krepko podpirajo. Tako je interpelacija padla pod klop. — Druga točka z obširnejšo razpravo je bila ta, da je dr. Bleiweis vtemeljeval svoj predlog, naj vlada dela na to, da tudi Ogerska vpelje postavo zoper govejo kugo. Predlog se je izročil zdravstvenemu odseku v poročilo.

Naši dopisi.

Iz Gorice 14. dec. — Včeraj in predvčerajnim je bila pri tukajšnji okrožni sodnji končna obravnava s porotniki v zadevi „Isonzo“, „Eco“-vi. Kakor sem že večkrat „Novicam“ poročal, tožil je vrednik „Isonzo“-v, gosp. Henrik Jurettig (beri Jurêtič), „Ecco del Litorale“ zaradi razžaljenja časti. Vse mesto je težko pričakovalo javne sodnijske razprave napovedane za 12. dan t. m. — Da pošte ne zamudim, naj odložim za danes nje posnetek, ter povem samo konec pravde. „Fra Galdino“ je obsojen! Porotniki so vsem 7 vprašanjem odgovorili z „da“. To je občinstvo obéh strank in menda sodnike same osupnilo. Vsled tega vêrdikta se je moralo imeti „Eco“-vo zadozjenje za pregrešek (namesti za prestop, česar

se je pred k večjemu pričakovalo). Zarad zmanjševalnih okoliščin so prisodili sodniki g. Del Colu 100 gold. globe; 100 gold. pa mora plačati tožnikovemu advokatu, in potem še stroške za pravdo. (Dal. prih.)

Iz Notranjskega 8. dec. — Ne samo Pivka, temuč ves naš Bistriški okraj je zadela velika zguba. Preselil se je namreč iz Zagorja v Mirno Peč na Dolenjskem vrli narodnjak in možák v pravem pomenu besede prečastiti gosp. župnik Anton Mlakar. Celih 30 let je v Zagorju pastiroval; koliko je v tem času storil, koliko se trudil za prid dušni in telesni ne le Zagorcev in Pivčanov, temuč cele okolice, znano je daleč okrog. Zatoraj smo obžalovali nemile okoliščine, katere so ga silile, nas zapustiti, ter smo ga s težkim srcem odpotovati videli. Želimo sedaj Dolenjcem, da bi možaka saj toliko časa med seboj imeli, kolikor smo ga mi videli delati v blagor Notranjcem. V slovó mu zakličemo:

Kjer zemlja čuda nam odpira,
In burja po kamnitih gorah brije,
Skrivnostna, kjer nam Pivka izvira,
Ter se po travnikih zelenih vije:

Tu dolgo Vi ste stanovali,
In zdaj, ko se od nas ste preselili,
V gorice vinske se podali:
V spominu v srcu ste nam še ostali.

Bog Vam dobrote vse poplati!
Zakličemo iz srea Vam udani:
Let dolgo vrsto še med brati
Dolenjskimi Vas naj Gospod ohrani!

Zdaj pa še par besedi o drugi zadevi. Pozdravili smo z radostjo „Slovenca“, naš poštteni novi časnik. V naše kraje hodi še precejšnje število iztisov. Želeti je le in živo rojakom priporočamo, da, ko so se naročili na „Slovenca“, naj bi naročevanja in podpiranja „Novic“ in „Danice“ nikakor ne opustili. „Unum oportet facere, alterum non omittere“. Ako bi po „Slovenca“ naša stara časnika škodo trpela, ne bi si bili z izhajanjem „Slovenca“ nič na boljšem. Kdor se naroči na „Slovenca“, naj zaradi tega „Novic“ in „Danice“ ne opusti. „Slovenec“ je političen časnik in zato ne more popolnoma „Novic“ in „Danice“ nadomestovati, ki obdelujeta vsak svoje posebno polje. Ne dopustimo, da bi se spolnile besede in prerokovanja naših nasprotnikov, „da bo „Slovenec“ svoje botre umoril.“ Bojimo se sicer ne, da bi se to zgodilo, vendar se nam zdi ta opomba zdaj o novem letu potrebna. — Imeli smo tû pred nekaj dni hudo burjo, ki nam je pustila nenavadno oster mraz. Gorjé siromakom, ki nimajo drv in gorke obleke!

Bilc.

Iz Postojne 15. dec. (Vabilo.) Predstojništvo čitalnice Postojnske vabi uljudno vse častite društvenike v občni zbor, kateri bode 21. dan tega mesca popoldne ob 5. uri v čitalnični dvorani. Dnevni red tega zbora bode: 1. Govor predsednikov. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo denarničarja. 4. Volitev 3 društvenikov, ki niso bili to leto odborniki za pregled računov. 5. Nasveti društvenikov. 6. Volitev prvosednika, in 7. volitev 6 odbornikov in 2 namestnikov, kateri si bodo izmed sebe tajnika in denarničarja izvolili.

Iz Vipave 14. dec. (Dr. Spazzapan po smrti.) „Po njih sadu jih bote spoznali“. S tem govorom je prinesel 11. dec. lažljubni „Tagblatt“ svoj vvodni članek, kterege je iz posnetega sporočila nekega notranjskega monstre „dopisevalca“ z znanimi pogretimi franzami dostojno razširil, zoper našega mnogo zasluženega vrlega poštenjaka visokočastitega dekana gosp. Jurija Grabrijana. Treba je, da se na hrupne laži pové tudi poštena resnica.